2011, 20 mars, pdf gjord av Carl Ingemar Dagman

Anna Lilja.

Guds Lam.

Betraktelse öfwer Es. 53: 6

af

P. Waldenström.

Stockholm,
Tidningen Pietistens Expedition.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1875.

Guds Lam.

Text: Es. 53: 6.

Wi gingo alla uti willfarelse såsom får; hwar och en såg uppå sin wäg, men Herren kastade allas wåra synder på Honom.

1. Frukten eder intet, stån och sen till, hwilken salighet Herren warder görande i dag med eder, ty dessa Egyptier, som I sen i dag, dem skolen I aldrig mer se i ewig tid. Herren warder stridande för eder, och I skolen stå stilla dertill! — det war de ord, hwilka Guds tjenare Moses tillropade de förskräckta Israels barn, då de wid Röda hafwet höllo på att förgås af förtwiflan wid åsynen af den emot dem kommande egyptiska krigshären (2 Mos. 14: 13, 14). Der syntes för dem ingen möjlighet till räddning. Röda hafwet hade de framför sig och den stora, wäl öfwade och bewäpnade fiendtliga krigshären bakom sig. Att gå framåt måste hafwa samma följd som att gå tillbaka, nemligen en oundwiklig död. O, hwilken förskräckelse måste icke hafwa warit rådande bland det arma folket! Nyß hade de genom ett wäldigt Guds under kommit ut från Egypten. De hade deraf förnummit, att Abrahams Gud ännu tänkte på dem och lät sig wårda om dem, ehuru det länge hade sett ut, som hade Han förgätit alla sina

löften till fäderna. Men nu hade de knappt hunnit känna, att de woro förlossade och fria, förrän de kommo uti denna ställning, som till utseendet war så förfärlig, att de till och med önskade sig tillbaka till Egypten samt förargades på Moses, som fört dem derifrån. Allt såg hopplöst och förtwifladt ut. Att Gud, som med "hög hand" fört dem ut ur Egypten, äfwen skulle med samma höga hand föra dem genom hafwet, det förekom dem så orimligt, att de icke ansågo det wara wärdt att tänka derpå.

2. Midt i denna ställning låter Moses höra sin röst och säger, att de icke skola frukta sig utan blott stå stilla och se på, hwad Gud ämnar göra med dem. Det måste i deras tankar hafwa warit en dåraktig predikan. Att icke taga sig före något till räddning utan blott stå stilla och wara oförskräckta samt se till, hwad Gud skulle göra — o hwilken galenskap! Det är ett under, att de icke stenade Moses för denna predikans skull, emedan det ju lät, som hade han stått i hemligt förbund med Egyptierna samt welat gifwa hela sitt folk till spillo åt dem. Emellertid gick det så, som Moses sagt, ty hans predikan war Guds ord och måste derföre gå i fullbordan, antingen folket trodde den eller höll den för galenskap.

3. Men hade Moses skäl till en sådan predikan wid Röda hafwet, mycket mer kunna wi då wid wår Herres Jesu Kristi kors tillropa alla förskräckta syndare: **Frukten eder intet! stån och sen till, hwilken salighet Herren i dag gör med eder! Ty dessa synder, som I sen i dag, dem skolen I aldrig mer se i ewig tid. Herren strider för eder, och I skolen stå stilla dertill.**

4. O, att denna predikan mångenstädes funne öppna öron och hjertan. Men i werkligheten går det icke så. Waknar en syndare upp ur sin sömn och ser sig stå på branten af det ewiga förderfwet, straxt griper han sig an med gerningar för att hjelpa sig. Nu skall han aflägga synden, bättra sitt lefwerne, kämpa, bedja, läsa samt iakttaga Guds bud och alla fädernas stadgar och reglor. För allt hwad han hör om Guds Lam, har han dock hwarken ögon eller öron för annat än sina synder samt lagens bud och hotelser, alldeles så som Israels barn wid Röda hafwet inga ögon hade för den Herrens ängel, som i molnstoden gick framför dem. Säger man honom då, att Herren har stridt för honom, och beder man honom stadna för evangelium samt der se, huru Herren i sitt blods röda haf så alldeles förgjort hans synder, att han icke mer skall se dem till ewig tid, så är det en så dåraktig predikan, att han hellre lyßnar till dem, som säga, att han sjelf måste kämpa och öfwerwinna synden samt göra sig ren till en del åtminstone, innan han får tro, att Herren gjort äfwen hans sak god.

5. Dock hjelper till sist ingenting annat. Ty af arbetet under lagen följer aldrig frid utan antingen förstoffning eller förtwiflan. Förstoffning följer, när menniskan umgås falskeligen med lagen och jemkar med honom samt nedsätter hans fordringar, så att hon blott ser på de utwertes gerningarna, med hwilka hon någorlunda kan komma ut, samt skiljer på synderna utan att låta sig bekymras af apostelens ord, att den, som syndar på ett, är skyldig till allt. Förtwiflan åter följer, när lagens andliga kraf på hjertats fullkomliga renhet och lydnad får komma till sin fulla

rätt i hennes samwete. Och hwad har då den förtwiflade syndaren till sist för en utwäg utom denna enda att stadna och omfatta den frälsning, som före och utan hans kamp war honom beredd genom Kristi strid och död på korset! När han såsom Israel wid Röda hafwet ser sig stängd på alla sidor, med lagens oundwikliga förbannelse framför sig och en hel här af öfwermäktiga, blodröda synder bakom sig, hwad will han göra annat än lägga sig ned på det ordet, som tillsäger honom, att hans synder, så förskräckliga de än synas honom, dock för Guds ögon lika wißt äro dränkta i Kristi blod som Egyptierna i Röda hafwet!

6. Så will det icke heller gå för helgonen att, när de känna sin ännu qwarboende synd, wara stilla och se allenast, hwad Kristus gör på korset, huru Han der kämpar, lider, wåndas och ropar samt slutligen gifwer upp anden. Utan ändock de hafwa kunskapen klar och ren, så gör dock samwetet, att deras ögon ständigt wilja dragas bort från Guds Lam till att se på lagen samt hans stränga bud och hotelser. När de då finna, att de äro långt ifrån den helighet, som lagen kräfwer, samt att de synda i mångahanda måtto dagligen både med tankar, ord och gerningar, straxt blifwa deras hjertan så fulla af bedröfwelse och ångest, att de akta Kristi lidande och död mycket ringare än lagen och sina synder, samt blifwa så fulla af omsorger om, hwad **de** böra och skola wara eller göra, att det ser ut, som hade de wissa tider inga ögon för det korsfästa Guds Lam, eller som aktade de det för mycket herrligare och kostligare, att **de** kunde blifwa fromma och heliga, än det att Kristus för dem hänger på korset såsom en förbannelse för Gud.

7. Nu förstå de wäl, att de i Kristi död hafwa en hel förlåtelse för alla de synder, som de under förra tider gjort owetande och i otro. Men att de ännu fortfarande, trots sina qwarboende synder, sina lustar, sin swaghet och sina fall skola i samma sin Herres Kristi blod för Guds ögon wara, såsom de der ingen fläck eller skrynka hafwa, det will aldrig riktigt in i deras hjertan. Ty den predikan som lärer, att rättfärdigheten kommer af tron **och** lagens gerningar, den har förnuftet helt och hållet på sin sida, medan å andra sidan intet så strider emot förnuftet som den predikan, hwilken lärer rättfärdighet af tron **utan** lagens gerningar samt räcker syndernas förlåtelse och gifwer rättfärdighet åt dem, som äro betungade med ännu oöfwerwunna, swåra och mäktiga synder. Att wisa syndaren till Kristus och säga honom, att när han genom hans kraft öfwerwunnit synderna, så skall han ock i Honom få tro förlåtelse, det stöter icke den naturliga menniskan för hufwudet. Men att wisa honom dit för att tro förlåtelse, innan han ännu öfwerwunnit synden, och ännu mer, att icke drifwa honom derifrån, derest han skulle öfwerrumplas af synden igen såsom David eller Petrus, det är för förnuftet en styggelse.

8. Derföre behöfwa evangelii motståndare aldrig för sin predikan uppbära sådana beskyllningar, som Paulus fick uppbära, när man om honom sade, att han gjorde lagen om intet med tron samt predikade så, att man af hans predikan kunde draga icke allenast den slutsatsen, att det gjorde detsamma, om man wore from eller ogudaktig, utan ock **att det wore bäst att göra ondt,** på det der måtte komma godt utaf. Nej,

är deras predikan sann enligt Guds ord, då gifwes det icke mer några fariseer, emedan det icke finnes något fromt folk, som af nit om lagen förargar sig på deras sätt att predika evangelium. Ja, det ser man ock, att sjelfwa den grofwa, köttsliga werlden tager deras predikan till hjelp för att rätt kraftigt kunna stå evangelium emot. Så alldeles står förnuftet på deras sida, emedan det icke tål att höra, att evangelium gör första budet till det yppersta och räknar icke de utwertes synderna swårare än den inwertes egna rättfärdigheten, otron och fiendskapen emot Gud, utan dömer hårdare öfwer sjelffromheten och egenrättfärdigheten än öfwer grofwa syndiga gerningar. Såsom Herren sade till fariseerna, att publikaner och skökor skulle förr ingå i himmelriket än de, och såsom Paulus sade om dem, som inblandade lagens gerningar i tron, att de hade mist Kristus och woro fallna från nåden, medan Han om de swaga, som öfwerrumplades af sitt kötts begärelse, så att de föllo i någon synd, sade, att man skulle upptaga sådana och icke stöta dem bort.

9. Härmed wilja wi icke neka, att ju äfwen de äro många, som draga wår Guds nåd till lösaktighet samt, såsom wi förut ofta sagt, under en wacker evangelisk bekännelse skyla och hylla wissa skötesynder, för hwilka de wilja hafwa förlåtelse, på det att de måtte slippa aflägga dem. Sådana äro de, om hwilka apostelen säger, att de wilja hafwa evangelii frihet till att skyla ondskan med. Men wi få icke för deras skull förtiga evangelium, **icke heller skulle de derigenom warda hulpna,** utan evangelium måste fritt och rent fram, ehuru det stöter emot på alla håll,

så att somliga förargas deröfwer och andra draga det sig till förderf och förtappelse. Så måste wi ock gifwa den heliga nattwarden utan någon afkortning åt många, hwilka dock bruka densamma sig till förderf. Hwad kunna wi wäl deråt göra? Intet annat än med bön och tårar befalla den saken åt wår Herre Gud samt under tiden frimodigt predika Guds nåd och syndernas förlåtelse, frid och salighet för alla, som wilja höra derpå. Är det då så, att någon will taga det, så skall det stå honom fritt, hwarom icke, så måste det dock predikas för Guds befallnings skull. Så befallde ock Herren sina lärjungar, att när de kommo in i ett hus, skulle de helsa detsamma med frid utan att fråga efter, om i det huset fanns någon, som war wärdig eller icke. Fanns der någon, som war wärdig, så skulle deras frid blifwa på honom, i annat fall skulle ingen skada genom deras helsning wara skedd, utan deras frid skulle återwända till dem. Och den regeln måste äfwen wi följa.

10. Men förrän wi betrakta, hwad salighet som ligger deri, att Gud kastat wåra synder på sin Son, wilja wi i Kristi martergestalt se, hwad synden och Guds rättfärdighet är. När wi på Sinai skåda, under hwilka grufliga tecken lagen utgafs, så hafwa wi wäl deri en bild af Guds heliga nitälskan emot synden, och när wi betrakta de straffdomar, som i gamla testamentet omtalas, då se wi ock detsamma. Likaså när wi öfwerallt i Guds ord höra, hwilken förbannelse Gud uttalar öfwer hwarje synd, då finna wi, att synden är en sådan gräslig själaskada, som wid intet annat kan liknas. Men när wi skåda på korset och der se, huru Guds Son för wår synds skull blifwer

en förbannelse, då wisar sig synden i sin allra gruf=ligaste gestalt. Ty tänk, hwad det ändå är, att intet kreatur, ware sig menniska eller ängel, har med några gerningar eller offer kunnat bota eller aftwå synden, utan att Guds egen enfödde Son, himmelens och jordens Herre, genom hwilken allting är skapadt, och hwilken bär allting med sitt kraftiga ord, har för den sakens skull måst icke blott blifwa menniska och för=nedra sig under alla andra menniskor utan ock blifwa af sin Fader öfwergifwen, så att alla den ewiga för=dömelsens qwal drabbat på Honom! Detta är mer, än hwad en menniska skulle kunna fullkomligt fatta, men få wi nåd att se någon del deraf, då skola wi lära att så förskräckas för synden, att wi icke skola kunna hafwa någon frid eller ro, förrän wi weta, att wåra synder äro "så långt ifrån oß, som öster är ifrån wester" (Ps. 103).

11. Men deraf kunna wi ock förstå, hurudant deras tillstånd måste wara, hwilka, fastän de ständigt höra samt äfwen i wiß mån tro och bekänna, att Jesus, Guds Son, måst blifwa en förbannelse för dem, dock fråga så litet derefter, som wore det blott en saga, samt leka och smeka med sitt kötts begärelser, som wore synden den obetydligaste sak i werlden, och så som funnes ingen helig och rättfärdig Gud till. Arma menniska, du, som är så sinnad, wet du ock, hwarthän din wäg bär? Kom fram till korset och se det slagtade Guds Lam? Är detta skedt på det färska trädet, på Honom, som af ingen synd wißte, men som af Gud war gjord till synd för oß, hwad skall då ske på det torra trädet, på dig, som med sådan Guds rättfärdighet för ögonen likwäl tjenar synden

och werlden? Du tänker wäl nu, att det icke är så farligt, men hwad will du en gång swara Honom, när Han, som du här ser hänga på förbannelsens träd för dig, skall med stor makt och herrlighet åter=komma för att sitta till doms öfwer dig! Hwad skall du swara, när du får se hans genomborrade händer och fötter samt hans uppstungna sida, och ditt sam=wete skall wittna emot dig, att du intet aktat hans bittra pina och död, som Han för att frälsa dig från synden utstått, utan mycket hellre förblifwit i syndens tjenst än gifwit ditt hjerta åt Honom? Du skall då stå inför Honom, icke blott såsom den der brutit Guds bud och föraktat hans rättfärdighet och guddomliga majestät, utan ock såsom den der trampat under dina fötter det blodet, som runnit till en försoning för dina synder. Och we dig då, huru det blodet skall ropa öfwer dig!

12. Men är Guds rättfärdighet och heliga nit=älskan mot all synd icke uti något annat så uppenbar som deri, att Kristus måst blifwa en förbannelse för oß, derest wi skulle kunna frälsas, så är icke heller uti något annat Guds kärlek och nåd emot syndare så uppenbar som uti detta. Och står korset såsom den orubbligaste och förskräckligaste dom öfwer den hårda, obotfärdiga werlden samt öfwer alla dem, som umgås med lagens gerningar och wilja bygga Guds nåd på wår bättring och helgelse, så står det ock såsom det säkraste fäste för alla förskräckta och bäfwande syndare, hwilka äro komna till korta på alla sina försök att blifwa fromma och hålla Guds bud.

13. När menniskan föll och afwek från Herren, då tänkte Han icke: "Nåwäl, så will jag låta henne

gå till det ewiga förderfwet och icke mer fråga efter henne". Nej, af ewighet hade Han förutsett, huru hon skulle falla, och hade derföre af ewighet warit betänkt på, huru Han skulle skaffa henne en så fullkomlig upprättelse, att hans namn skulle blifwa ännu mer förherrligadt. Sådant war hans sinne, och sådana woro hans tankar emot dem, som "hade förderfwat sin wäg på jorden" och blifwit hans fiender. Detta sitt råd lät Han äfwen förkunna för de "affälliga barnen" såsom wißt och orubbligt. Och märk: deß fullbordan gjorde Han aldrig beroende af något hos menniskan. Nej, när Han lofwade sitt folk något annat, då hette det: "Om de wilja wara mig lydiga och wandra i mina wägar" o. d., men när det gällde sjelfwa försoningen, då hette det aldrig så. När derföre folket syndade samt förföll i afguderi, så fingo wäl profeterna fullmakt och befallning att förkunna grufliga straffdomar, men aldrig fingo de lof att göra någon inskränkning på Guds råd och löfte att frälsa sitt folk från deras synder. Och det måste ju ligga i sakens natur. Det war ett frälsningsråd och kunde derföre icke göras om intet derigenom, att frälsningens nödwändighet genom syndens öfwerflödande blef uppenbar. Det enda, som hade kunnat ändra ett sådant råd, hade warit, om menniskorna hade kunnat göra fallet ogjordt samt blifwa heliga och rättfärdiga igen, så att de ingen frälsning behöft, men det war omöjligt.

14. Sådant måste wi hålla hårdt uppå, emedan själafienden ständigt söker att beröfwa oß detta grundfäste för wår tro och frid genom att göra Guds råd och werk till wår frälsning beroende af wår bättring, bön, tro, eller hwad det må wara. Och wore wäl hans anslag icke så farliga, derest icke wårt eget förnuft och samwete hölle med honom. Men nu ligga förnuftet och samwetet oß ständigt i wägen, så att det kostar en kristen mycken nöd och många tårar att kunna hålla denna punkt fast. Ty ehuru wi äro komna till tron på wår Herre Kristus, och samwetet derföre skulle betrakta Honom allena som sin brudgum samt hwila endast hos Honom och i Honom wara fritt från alla gerningar och all dom, så förfaller det dock för syndens skull alltsomoftast i ångest igen samt fruktar, att den förra mannen, nemligen lagen, ännu lefwer, och att det borde hålla sig till honom ock samt wara hos honom. Såsom Luther säger: "Lagen bultar ändå alltid på dörren och säger: men du bör dock äfwen sjelf wara from och helig och hålla Guds bud, om du will blifwa salig".

15. Derföre är det nödwändigt för en kristen, om han annars skall undgå den finaste af alla snaror, nemligen den att falla under lagen igen, att han ständigt ställer sig med alla sina synder under korset, låter förnuftet, samwetet och lagen med alla bud och gerningar samt alla lagkloka med sina böcker taga wägen, hwart de kunna, samt endast ser, huru Gud är nådig och sannfärdig, så att Han i den stora frälsningsgerningen icke frågar efter wåra gerningar utan **handlar alldeles på egen hand** samt låter sin Son så helt och hållet bära wåra synder och lida allt, som wi med dessa synder förskyllt, att intet blifwer qwar af den synd eller den förbannelse, som annars skulle ligga på oß.

16. Ty märk här, huru orden lyda: **Wi gingo alla uti willfarelse såsom får, hwar och en såg uppå sin wäg, men Herren kastade allas wåra synder på Honom.** Här står icke: "När wi bättrade oß och kommo till tron, så kastade Gud wåra synder på sin Son". Utan här står uppenbarligen, att Gud kastade wåra synder på sin Son, medan wi gingo uti willfarelse såsom får och sågo hwar och en på sin wäg, d. ä. medan wi wandrade och lefde i synden samt hade behag uti wårt onda wäsende. Så säger ock Paulus, att wi blefwo försonade med Gud genom Kristi död, den stund wi ännu woro owänner. Det är tydliga och bergfasta ord, genom hwilka den Helige Ande lärer mig att bygga min tro icke på en lära utan på en gerning, som Gud sjelf har gjort, nemligen den gerningen att Han kastade mina synder på Sonen. Huru jag än bär mig åt härwid, så blir det dock ewigt fast, att Gud så har gjort, samt att det icke kan ändras. Sedan må djefwulen och alla fiender rasa, ryta och förskräcka mig, huru mycket de wilja och kunna, så skall jag dock få frid igen, när jag kommer till korset och ser, att det ju är en sann och werklig händelse, att mina synder ligga på Guds Lam. Är det en för mitt förnuft orimlig händelse, så är det dock en sann händelse, och det är hufwudsaken. Antingen jag begriper mer eller mindre deraf, antingen jag tror det eller förnekar det, så är det dock skedt och kan icke widare blifwa annorlunda. För allt hwad fienderna då må disputera om läran och draga den hit och dit, så skola de dock icke kunna disputera bort denna **personen** Kristus och hans **gerning**. Nej, den skall blifwa qwar, och sedan de disputerat sig trötta,

skall det dock wara lika ewigt sannt och wißt, att Gud kastat mina synder på Sonen, långt innan jag blef född till werlden. Och kunde profeten på grund af löftet wara så wiß, att han framställde den lofwade saken såsom redan skedd, huru wissa kunna icke wi då wara, som icke behöfwa se flere hundra år framåt utan i stället twå tusen år tillbaka på löftets fullbordan.

17. O, här behöfwas endast de rätta ögonen att se med, för att wi skola blifwa fulla af tröst och frid och salighet. Ty har Gud kastat mina synder på sin Son, då är det ju ock rätt och tillbörligt, att jag icke widare ser mina synder på något annat ställe. Ser jag dem ännu på mig, då regerar ännu lagens förbannelse i mitt samwete, så att jag måste förtwifla, emedan det är omöjligt, att jag skulle kunna göra mig ren och fri från dem. Men ser jag, att, såsom Paulus säger, Kristus är gjord till synd för mig, då ser jag, att Han är i Guds ögon min synd, så att min synd icke mer hänger på mig utan på Honom. Derföre skall jag efter tron och samwetet icke weta af någon annan lära än Jesus Kristus och Honom korsfäst.

18. När det kommer till frågan om lefwernet, då will jag gerna låna mina begge öron och hela mitt hjerta åt det ordet, som lärer mig, huru jag skall tjena min nästa, älska Gud och wandra i hans fruktan. Men efter tron och samwetet skall jag wara fri från alla läror om gerningar samt icke weta, att något annat någonsin skett i werlden än det, att Kristus blifwit korsfäst för mig. Ty på Honom ligga icke blott några af mina synder utan alla. Hwad jag

brutit emot första taflan af Guds lag, och hwad jag brutit emot den andra taflan, alla mina inre synder och alla mina utbrottssynder, alla mina underlåtenhetssynder och alla mina öfwerträdelsesynder, alla mina uppsåtliga synder och alla mina ouppsåtliga synder, alla synder, som jag begått under min otros tid, och alla synder i helgelsen, alla mina förflutna, alla mina närwarande och alla mina tillkommande synder, med ett ord: allt hwad hos mig funnits eller finnes af synd — allt har Gud kastat på sin Son, och allt har Han burit såsom ett lam, som till slagtning ledes och låter icke upp sin mun. Wisserligen skall mitt förnuft ännu tusende gånger säga mig, att min synd ligger på mig, samt dermed förskräcka mig, men här gäller det att icke wika en hårsmån utan att dristigt swara med Luther: "Har jag syndat, så har jag icke syndat, ty synden är icke mer min utan Kristi!" Och i Honom är hon korsfäst och fördömd. Såsom jag nu icke skulle frukta en stark och mäktig fiende, hwilken öfwerheten fängslat och afrättat, derföre att han gått efter mitt lif, så skall jag här wid Kristi kors wara i samwetet frimodig och trotsa emot all min synd, emedan Gud tagit henne fast och fördömt henne samt naglat henne wid korset, så att hon icke skall kunna göra mig skada eller förderfwa mig.

19. Härom talar Luther i utläggningen af Es. 53: 5: "Fördenskull måste en kristen wara synnerligen wis och förståndig, att han wet att sätta lagen och alla goda gerningar i sin ordning och sitt bruk men ställa och upphöja denna artikel så högt och wida öfwer alla lagar och alla goda gerningar, som himmel och jord äro skilda ifrån hwarandra. Ty en

kristen (om han står i sin rätta kristendom, emellan Gud och honom allena) skall icke weta af hwarken någon synd eller någon förtjenst hos sig sjelf, likasom lefde han i en annan, ny werld; och om han än wet med sig synder, så skall han dock icke betrakta dem i sig sjelf utan i den person, på hwilken de äro lagda af Gud, d. w. s. icke betrakta dem såsom synder, hwilka äro inrotade i hans samwete, ligga på hans hals och hålla honom fången utan akta och anse dem så, som de äro i Kristus, der de nemligen äro försonade och öfwerwunna. Ty Gud har icke welat hafwa dem lagda på oß, emedan wi icke kunna bära dem, utan måste för dem duka under och förgås; utan denne Kristus har Han gjort till syndabärare, hwilken har en starkare rygg än wi och bär synden så, att den måste under Honom tillintetgöras.

20. "Således måste en kristen lära sig, att hans hjerta och samwete blifwa rena och obefläckade från alla synder; och dertill kommer han genom intet annat än genom tron, som orubbligt och beständigt blifwer derwid, att wåra synder och mißgerningar i Kristus äro öfwerwunna, samt att således äfwen wi äro säkra och bewarade för den ewiga döden och nu genom samme Kristus hafwa den ewiga rättfärdigheten och saligheten. Derföre måste tron öfwa sig genom sådana språk, när hon skall kämpa emot samwetets förskräckelse och anfäktning, så att hon wänjer sig och blifwer fast derwid att icke betrakta synden annorstädes än i Kristus. Ty betraktandet af wåra synder, om wi åskåda dem, såsom stode de skrifna i wåra hjertan, är ett hädiskt och okristligt betraktande,

hwilket djefwulen, wår fiende, förespeglar oß och drifwer på wåra samweten mot Gud och tron".

21. Och åter öfwer Gal. 3: 13: "När den barmhertige himmelske Fadren såg, att wi woro tryckta af lagens förbannelse och höllos derunder så fångna, att wi aldrig med egna krafter hade kunnat befria oß derifrån, så skickade Han sin Son i werlden och kastade på Honom alla menniskors alla synder, sägande: Du skall wara Petrus, som förnekade, Paulus, som förföljde, smädade och war en wåldswerkare, David, som bedref hor, Adam, som åt af äpplet i paradiset, röfwaren på korset — korteligen, du skall wara den person, som bedrifwit alla menniskors synder."

22. Sålunda har nu Herren Kristus blifwit till synd för oß, icke derigenom att Han sjelf syndat, icke heller derigenom att wi lagt wåra synder på Honom, utan derigenom att Gud kastat dem på Honom. Och wid hwad Han har gjort, kunna wi ju trygga oß. Will deremot Moses säga oß, att wi ännu bära wåra synder på oß, samt att wi med wår ånger och wåra tårar måste aftwå eller öfwerwinna dem, på det att wi måtte försona Gud (såsom ju ständigt wårt lagdränkta samwete predikar), då wilja wi fråga: "Hwar war du, när Gud grundade jorden?" (Job 38: 4). Och ännu mer: Hwar war du, då Gud utwalde oß i Kristus, hwilket skedde förr, än Han grundade jorden? (Eph. 1: 4). Ja, hwar war du, när Gud gaf Abraham löftet? Käre, du har kommit 430 år för sent för att förhindra det.

23. Så skola wi i all nöd kunna wärja oß för alla, som wilja anklaga oß för synd, i det wi wisa dem bort till det ställe, der wåra synder äro, d. ä. till Kristi kors. Ty "synderna", säger Luther öfwer Gal. 3: 13, "äro icke i sjelfwa werket der, hwarest de synas och kännas. Ty enligt Pauli theologi finnes ingen synd, ingen död, ingen förbannelse widare i werlden utan blott i Kristus, som är Guds Lam, hwilket borttagit werldens synder och blifwit en förbannelse för att befria oß från förbannelsen". Och åter: "Men att nu, när Kristus regerar, i sjelfwa werket ingen synd eller död eller förbannelse är, det bekänna wi dagligen i trosbekännelsen, när wi säga: "Jag tror på en helig kyrka", hwilket alldeles intet annat betyder, än om wi sade: Jag tror, att ingen synd, ingen död finnes i kyrkan, emedan de, som tro på Kristus, icke äro syndare, icke äro skyldiga till döden utan helt enkelt heliga och rättfärdiga, herrar öfwer synden och döden och hafwa ett ewigt lif. Men detta ser endast tron, emedan wi säga: "Jag tror på en helig kyrka". Men om du rådfrågar ditt förnuft och dina ögon, skall du döma annorlunda. Ty du ser hos de heliga mycket, som stöter dig: du ser dem stundom falla och synda samt wara swaga i tron och arbeta med wrede, afund och andra onda sinnesrörelser; derföre är icke kyrkan helig. Jag förnekar slutsatsen. Om jag ser på min eller nästans person, skall hon aldrig wara helig, men om jag ser på Kristus, som helgar och renar kyrkan, då är hon hel och hållen helig, ty Han har borttagit hela werldens synder".

24. Detta låter öfwerdådigt och förmätet, ja det wore en gruflig hädelse emot den helige Guden att säga det, derest icke Han sjelf sagt det. Men nu säga wi endast efter hans egna ord. Ty de orden

menniskan efter naturen. Är det sannt att wårt hjerta är ett argt, illfundigt ting, och deß uppsåt ondt allt ifrån ungdomen, huru jemmerligt oförbätterlig är icke då en menniska. Wi äre icke ens utrustade med ett godt och waket sammwete af naturen, ty af naturen är menniskan säker, Guds räddhäga är icke för hennes ögon. Allt, hwad som innanefter kommer det besmittar menniskan; allt, som kommer från hennes hjerta, från hennes inre, är en smitta, en död, en spetälska, som helt besmittar menniskan. Det grofwa, yttre syndawäsendet förstår mången någorlunda att det är ondt. Men hwem kan wäl såsom sådant mißtänka trälbomssinnet under lagen. Att man far efter att blifwa from, alwarlig, ärbar, ja kärleksfull och till och med att blifwa troende, hwem kan wäl förstå att det är att fara efter att upprätta sin egen rättfärdighet? Men så lärer likwäl Skriften. Ty lätt är att förstå att den med rättfärdighet icke menar onda gerningar, utan sådana gerningar, som äro af Gud befallda uti lagen. Sådana gerningar kallas lagens gerningar. Det är i lagen befallt att älska och frukta Gud, att tro på Honom och älska nästan som sig sjelf. Hwar och en, som nu sträfwar efter denna fromhet och bemödar sig om dessa gerningar för att derigenom warda rättfärdig, han umgås i sanning med lagens gerningar. Ware sig att man söker att blifwa ångerfull, kärleksfull eller troende, söker man härigenom att blifwa rättfärdig, så är det intet annat än att upprätta sin egen rättfärdighet. Men att upprätta sin egen rättfärdighet och umgås med lagens gerningar, det är att icke wara Guds rättfärdighet undergifwen, och alla sådana äro under förbannelsen. Den, som werkar för sin egen rättfärdighet är förbannad. Den, som är gudelig och from så långt en menniska kan wara, är dock icke rättfärdig för Gud; ty af lagens gerningar warder intet kött rättfärdigt för Honom. Alla fromma, wisa, lärda äro likawißt som alla ogudaktige under förbannelsen, ty här är ingen åtskillnad, allesammans äro de syndare och hafwa intet att berömma sig af för Gud. Men de warde rättfärdige utan förskyllan genom den förloßning, som i Christus Jesus skedd är. Den förloßningen skedde, då Han låg som en mask på jorden uti sin blodsswett. Då detta blod nedflöt på jorden förlossades och friköptes de arma trälar, som bundne woro uti syndens och otrons bojor, ja Han gaf sitt lif till lösepenning för oß. Han må wäl kallas för en köpman, som sökte efter goda perlor och då Han funnit en gick Han bort och sålde allt det han hade för att köpa den. Så hade wäl wåra själar i Hans ögon ett stort wärde, ty wåra själar woro de perlor, för hwilkas skull Han wedersakade all sin herrlighet och gaf ut allt det Han hade, sitt lif, sitt blod, sina sår, sin själ och kropp till en lösepenning för oß. Han öfwerlemnade sig i dödens klor, åt syndens och förbannelsens käftar, ty Han har älskat oß och utgifwit sig sjelf för oß. Han har älskat oß arme förtappade syndare med en kärlek, som war så brinnande, att Han uppoffrade sig sjelf, lät wår död och förbannelse öfwerfalla sig. Han ligger här i Gethsemane för wåra synders skull utgifwen, utlemnad, ja öfwerlemnad åt Guds dom och förbannelse. Detta skedde alltsammans för att friköpa oß.

Hans blod som rann ned på jorden wittnar derom att wi äro återlöste och friköpte, Hans blod ropar från jorden, hwar blodsdroppe ropar och bedyrar att wi äro friköpte, förlossade och löste ifrån förbannelsen. Wi äre derföre icke mer förbannade, utan en ewig wälsignelse är öfwer oß utgjuten. Nu gifwer du Gud

emedan han med sin lära intet annat gör än förskräcker och förwirrar samwetena samt innesluter dem under synden".

27. Wilja wi derföre icke göra Kristus till en syndatjenare, det är en ny Moses, så måste wi stå hårdt deruppå, att ändock wi synda i mångahanda måtto dagligen både utwertes och inwertes, så äro wi dock inför Gud icke syndare utan idel helgon, de der ingen fläck eller skrynka hafwa, när wi äro i Kristus. Och wilja werklärarena lägga tillbaka på oß wåra synder, hwilka Gud lagt på sin Son, så wilja wi dristigt swara dem, att wi icke wåga taga emot denna börda, emedan wi då skulle göra Kristus till en syndatjenare. Ja, komme ock en ängel af himmelen och sade sig hafwa fullmakt af Gud att förklara oß för syndare, så wille wi säga, att han wore förbannad, eftersom han icke wille låta Kristus wara bättre än Moses.

28. Will någon mästra och straffa wårt lefwerne, då wilja wi inför Gud och menniskor gerna bekänna oß för de förnämligaste bland syndare, bedja om förlåtelse, med glädje taga emot alla helsosamma warningar, förmaningar och bestraffningar samt flitigt bättra oß, på det wi måtte aflägga all köttets och andens besmittelse, men gäller det wårt förhållande till Gud, och hwad wi äro i Kristus, då wilja wi icke höra ett ord om synder eller goda gerningar, icke heller lyßna till någon annan förmaning än denna: "Så blifwen nu ståndande i den frihet, hwarmed Kristus oß friat hafwer, och låten eder icke på nytt fångas under träldomens ok". Ty det hör ock till helgelsen, att wi icke strida mot Gud, så att wi för-

wandla hans Son till en syndatjenare, utan gifwa Honom rätt äfwen i den delen, att Han lagt alla wåra synder på Honom.

29. Men kan det wara möjligt, att wår sak står så hos Gud? Är det icke för mycket? Jo wisserligen för mycket efter wår förtjenst men icke för mycket för den majestätiske Guden, som heter och är kärleken, icke heller mer än hwad wi behöfwa till wår salighet och frid. Ty så förtwiflad har wår belägenhet blifwit genom synden, att wi icke wore hulpna med mindre. Och så oroligt är wårt samwete, att wi trots all denna nåd likwäl icke kunna undgå att gång efter annan falla i mißtröstan för wåra synders och lagens hots skull. Derföre måste wi än ytterligare höra ett apostoliskt wittnesbörd om denna sak, ty alla — äfwen de lärdaste och skriftkunnigaste menniskors — wittnesbörd duga intet, om de i någon punkt, och synnerligen i wår lifspunkt, icke hwila på Guds ord.

30. Uti Rom. 10: 4 säger apostelen: **Kristus är lagens ände till rättfärdighet för hwar och en, som tror.** Lagen har för syndaren och öfwerträdaren ingenting annat än förbannelse, och denna förbannelse drabbar alla menniskor utan undantag, sådana de af naturen äro eller kunna blifwa, efter som alla hafwa syndat. Först i den fullkomliga laguppfyllelsen är rättfärdigheten. Wi säga med eftertryck: den **fullkomliga** laguppfyllelsen, ty så länge jag ännu syndar på ett, så är jag saker till allt och förbannad efter lagen. Och så länge jag icke så fullbordat lagen, att han hos mig intet har att straffa utan måste döma mig såsom rättfärdig, så är och förblifwer jag under

honom samt går ohjelpligen förlorad. Gifwes det deremot någon, som är kommen till lagens fullbordan, då står han utom lagen, ty lagen är en brottmålslag och är således icke satt för dem, som äro rättfärdiga, utan blott för dem, som äro brottsliga, såsom Paulus lärer i 1 Tim. 1: 8—10. Men hwar finnes då någon, som har kommit till detta slut på lagen? Swar: hwar och en, som i tron kommit till Kristus, ty Han är lagens ände, icke till rättfärdighet för sig utan till rättfärdighet för hwar och en, som tror. Hwar då någon är i Kristus, så är han rättfärdig d. ä. utan synd för Gud och med detsamma utom gränserna för lagens område, så att han i sin salighets sak alls intet har med honom att skaffa. Och hwem skall sedan döma honom, när lagen icke når honom? Och för hwad skall han dömas, när han är rättfärdig?

31. Detta bör en kristen äfwen sjelf weta, dels derföre att det är sanning och Guds allwarliga mening, dels derföre att hans lif skall erhålla stadga, styrka och allwar endast i samma mån, som han sjelf wet och besinnar, att han i Kristus är uti ett sådant förhållande, att han icke widare kan kallas och dömas såsom syndare. Och detta endast och allenast genom tron. Ty ändock helgelsen nödwändigt måste följa på tron, så är det dock icke genom helgelsen, icke heller genom tron och helgelsen tillsammans, som han är i detta saliga förhållande, utan allenast genom tron, med hwilken han griper och håller sig wid Herren Kristus och hans rättfärdighet.

32. Derföre predika ock Paulus och Luther om denna sak med sådan ifwer och kraft, att evangelii motståndare hafwa fullt arbete för att med allehanda

förklaringar kunna inskränka deras predikan, som wore den menlig för helgelsen, om den toges efter orden. Och då besinna de icke, att denna predikan icke är emot helgelsen utan just den rätta grunden och kraften till helgelse, då deremot ingen helgelse är möjlig, der menniskan icke i samwetet genom tron har kommit utom och öfwer alla lagar och gerningar. Är hon åter kommen till slutet på lagen, så att hon är utom honom samt fri från all skuld och all förtjenst inför honom, då har hon både lust och kraft att göra goda gerningar. Men deßförinnan gör hon blott lagens gerningar och är med dem under förbannelsen. Derföre kommer ock allt elände i nådebarnens helgelse icke deraf, att de gått för långt i att tro, att de i Kristus äro utan all synd och dom, utan deraf att de ännu icke tro det riktigt, fastän de öfwa sig på det stycket.

33. Derom säger Luther i en predikan på påskdagen: "Wåra wedersakare kunna wäl bele och bespotta oß, såsom wißte wi intet annat lära än tron. De ropa, att man måste komma wida högre och göra något mer; men hade wi blott nog tro, så skulle wi wäl komma efter med det öfriga. Ty det är ju hufwudstycket och det allra nödwändigaste, som de icke weta utaf, huru wi skola komma dertill, att wi blifwa fria från wår fruktan för synden, döden och helwetet och hafwa ett godt samwete till Gud, så att wi i sanning och af hjertat kunna bedja Fader wår. Hwarest detta icke finnes, der är allt annat fåfängt, om man ock plågade sig till döds med gerningar. Och emedan detta samma ännu fattas oß alla, så behöfwa wi icke skämmas att lära det och umgås dermed

såsom med wårt dagliga bröd och derjemte anropa Gud om kraft och styrka". Ja, hwad behöfwa wi mycket disputera om denna sak, då wi höra Paulus säga, att man måste wara död för lagen för att kunna göra Gud frukt? Deraf se wi ju, att alla de stora och dråpliga gerningar, som wi kunna göra, innan wi dött bort från lagen, icke äro frukter åt Gud utan åt lagen, icke goda gerningar utan endast döda gerningar, från hwilka samwetet måste rensas, om wi skola kunna tjena lefwande Gud.

34. Dock, på det wi må warda desto wissare, wilja wi än ytterligare se, huru den heliga Skrift betraktar och utlägger wåra textord, ty samwetet är wäl lätt öfwerbewisadt om nödwändigheten för en kristen att wandra i gudsfruktan och göra goda gerningar, alldenstund det talet är samwetets modersmål, men när det blir fråga om rättfärdigheten och saligheten såsom Guds gåfwa utom och öfwer alla wåra gerningar, då är det för samwetet ett så widunderligt tungomål, att fastän wi flitigt öfwa oß derpå med studerande, bedjande, sjungande och talande, så will det dock icke komma längre med lärdomen deri än till de första bokstäfwerna. Ja, sjelfwa apostelen Paulus säger i Phil. 3, att han ännu icke riktigt hade fattat det. Derföre behöfwa icke heller wi skämmas att wara lärjungar.

35. Nu säger Ebr. 10: 1, 2 om de gamla offren: **Årligen måste man offra alltid enahanda offer, (och detta offer) kan (dock) icke göra dem fullbordade, som det offra; annars hade det återwändt att offras, efter de, som så offra, hade sedan intet samwete haft af synder, när de hade en gång warit rena gjorda.** Hör nu, här är ju fråga om renhet och det en så fullkomlig renhet, att samwetet icke widare skall hafwa något medwetande af synder. Men denna renhet skall, enligt apostelens ord, icke åstadkommas genom någon inwertes hos menniskan skeende förändring utan genom ett utwertes offer, som kan göra dem fullkomna, som offra det. Men finnes det något sådant märkwärdigt offer? Ja, icke dugde de levitiska offren dertill, det se wi, säger apostelen, deraf, att de behöfde årligen upprepas, ty omöjligt war genom oxablod och bockablod borttaga synder. Men om der kunde åstadkommas ett sådant offer, som kunde borttaga synder, då skulle det med ens wara slut på allt offrande, emedan de, som hölle sig till detta offer, skulle genom detsamma wara så rena, att de icke mer skulle hafwa något medwetande af synder och således icke heller hafwa eller känna behof af något annat offer.

36. Ett sådant besynnerligt offer wißte nu apostelen, nemligen det offer, om hwilket wi tala, Jesu Kristi kropps offer. Ty genom detta, säger han, äro wi en gång för alla helgade (v. 10) och ewinnerligen fullkomnade (v. 14), med hwilka uttryck enligt sammanhanget icke annat kan menas, än hwad som stod i v. 1, 2: **fullbordade** och **rena**. Hör: helgade, fullkomnade, rena! Och det icke derigenom att synden blifwit utrensad ur wårt kött, icke derigenom att wi grätit och bedit, utan derigenom att det märkwärdiga offret borttagit wåra synder och orättfärdigheter undan Guds ögon, så att Han icke mer ihågkommer dem (v. 17)! Det är ju en "underlig rättfärdighet" (Ps. 65: 6) och renhet. Men hwad kunna wi göra deråt?

Wiß och säker är den dock, emedan den är en rättfärdighet icke af oß utan af Gud. Och hwad skulle wi wissare kunna lita på, såsom gällande inför Gud, än det som Han sjelf har gjort? Wilja wi derföre icke göra Gud till en ljugare, så måste wi, oaktadt ännu många synder trycka och widlåda oß samt här och der frambryta i åtbörder, ord och gerningar, likwäl i Kristus för hans lydnads och offers skull hålla oß för rena; helgade och fullkomliga, ja, i samwetet lefwa inför Gud så fritt, som wißte wi aldrig af, att någon lag eller synd någonsin funnits i werlden.

37. Men, säger du, är icke detta att göra lagen om intet? Ja, så hafwa i alla tider alla de frågat, hwilka med köttsliga öron hört denna predikan, ty den går utöfwer allt wårt förnuft och omdöme. Den naturliga och egenrättfärdiga menniskan wet och känner alltför wäl, att om icke lagen, döden och helwetet hölle henne tillbaka, så skulle der icke blifwa något mått eller någon gräns för hennes syndalif. Och derföre så snart hon hör, att Kristus öfwerwunnit och tagit af wägen (Col. 2: 14) lagen, döden och helwetet, så känner hon, att köttet genast will fram och regera samt tänka: "Låtom oß då icke fråga efter annat än wåra lustar!" Ty ändock hon mödar sig med gerningar, så har hon likwäl icke den Helige Ande, som i henne regerar, utan endast lagen, som lemnar sinnet oförändradt. Men när hon då hör, att de, som lefwa efter köttet, skola dö, samt känner, att nådens predikan will göra henne köttslig, så drager hon icke deraf den slutsatsen, som hon borde, nemligen att hon med all sin fromhet dock är en skrymtare. Nej, i stället wänder hon sig emot denna predikan,

kallar henne lösaktig och farlig, sägande, att man måste döda köttets gerningar med Anden, och begriper icke, att det är denna predikan, som allena gifwer Anden. Så griper hon sig i sin blindhet an med lagen och menar, att hon dödar köttets gerningar med Anden, **när hon med lagens twång på sitt samwete kan förhindra syndautbrotten.**

38. Fördenskull är icke denna predikan för sådana fariseer utan för de förskräckta och bäfwande samweten, hwilka för sina synders skull stå alldeles redlösa. Såsom Herren säger, att evangelium warder predikadt för de fattiga d. ä. sådana, hwilkas förr så stora ord och gerningar i lagens eld krympt ihop till denna enda bön: "Gud, miskunda dig öfwer mig syndare!" Hos dem kan hon aldrig nog inskärpas. Derföre wilja wi fortgå än widare för att se, huru Paulus på andra ställen talar om denna sak.

39. Sedan apostelen i Gal. 3 wisat, att Kristus förlossat oß från lagens förbannelse, samt att wi i Honom hafwa ett sådant testamente, som af Gud är fast gjordt och gilladt eller laga kraftwunnet, så att ingen har rättighet att lägga något dertill, så säger han, att lagen har den betydelsen att wara en tuktomästare till Kristus, på det wi skola warda rättfärdiga af tron. Men, tillägger han, **nu sedan tron kommen är, äro wi icke längre under tuktomästaren** (v. 25). Det är ju tydligt taladt: wi äro icke längre under lagen, sedan wi äro komna till Kristus. Will lagen sedan hafwa något att skaffa med wåra samwetens ställning inför Gud, så wilja wi säga: "Nej, käre Moses, nu lyda wi icke längre under ditt regimente. Du har sjelf drifwit oß till Kristus, och der-

för skall du hafwa stor tack; ja, wi wilja ock bedja dig passa på oß, om wi börja wika af från Kristus, så att du tuktar oß tillbaka. Men medan wi äro hos Honom i hans rike, så äro wi icke under dig, wilja icke heller hafwa dig till medlare, emedan wi äro fulleligen nöjda med den, som wi hafwa, nemligen wår Herre Kristus". Och inwänder han då, att wi likwäl äro syndare, så swara wi: "Ja, medan wi woro under dig, woro wi syndare, ty der du är, der är synd och död; så känna wi ock ännu synder hos oß, såsom wore wi ännu i wåra synder, men här wilja wi hellre tro Guds ord än wåra sinnen, och detta ord säger, att wi nu äro rättfärdiga, d. ä. icke syndare. Ty uti det rike, der wi nu äro, wet man icke af någon annan synd än den, som ligger på Guds Lam, men den ligger då icke på oß, icke heller någon annan förtjenst eller rättfärdighet än Kristi, och den är genom lagligt testamente wår, så att wi nu äro komna långt uppöfwer alla dina bud och domar".

40. Men twifla wi ännu på, huruwida Paulus kan hafwa haft en sådan mening, så wilja wi wisa, att han wäl har ännu starkare uttryck för att beteckna, att wåra synder ligga på Guds Lam så werkligt, att wi nu i wåra samweten intet hafwa att skaffa med lagens wilkor, när wi tro på Kristus. I Gal. 2: 19 säger han: **Jag är genom lag död ifrån lagen, på det jag skall lefwa Gudi; jag är korsfäst med Kristus.** I Rom. 7: 4: **Så ären ock I, mina bröder, dödade ifrån lagen genom Kristi lekamen, att I skolen wara hos en annan, nemligen hos Honom, som är uppstånden ifrån de döda, på det wi skola göra Gud frukt.**

Och åter v. 6: **Men nu äro wi friade från lagen, döda från henne, som oß höll fångna, så att wi skola tjena uti ett nytt wäsende efter anden och icke uti det gamla wäsendet efter bokstafwen.** Se, när apostelen kunde tala så: "**död från lagen**", då måste det ligga någon wigt derpå, att wi gifwa akt på hans ord. Om denna död weta werkhelgonen platt intet, tro icke heller, att det ligger någon makt uppå att drifwa denna lära, att en menniska aldrig kan winna det ewiga lifwet, derest hon icke här i lifwet först blifwit uti samwetet död från Mose lag. Ja, hade icke Paulus brukat ett sådant uttryck, så skulle de wäl, om någon annan gjorde det, skria öfwerljudt deremot. Men när Paulus gjort det, så wåga de sig icke deran utan skynda i stället att så förklara hans uttryck, att det ändå på ett eller annat sätt måtte försmagas samt komma att betyda så mycket som lefwande. "Ty såsom krigsknektarna häpnade, när Kristus uppstått ur grafwen, så häpnar ock förnuftet och blifwer liksom tokigt, när det hör, att wi icke kunna warda rättfärdiga, om wi icke först blifwit döda för lagen" (Luther till Gal. 2: 19).

41. Men de som stå uti den dagliga kampen med synden och lagen samt weta, huru lätt samwetet åter kan dragas under träldomens ok, de weta, hwad Paulus menar, och för dem blifwer det af största betydelse, att han, som talar genom Guds Ande mer än någon af hans tolkare, brukar icke swaga utan de allra starkaste uttryck han kan finna, när det gäller att förklara, hwilken stor werklighet det är, att wåra synder ligga på Guds Lam, och att Kristus är lagens ände till rättfärdighet för hwar och en, som tror.

Med sådana wäldiga uttryck will han förwisso lära oß att "höra på", såsom man säger, emedan han wäl wet, huru lätt denna punkt glider förbi wåra öron och samweten. Och med hwilket allwar Luther drifwer denna lära, weta de, som läsa hans skrifter. Wi wilja derföre bedja hwar och en, som är angelägen om sin själ, att han icke hastigt öfwerhoppar sådana ord utan wäl begrundar dem.

42. Tänk dig en rik och mäktig man, som har ett stort jordagods med många tjenare. Öfwer dessa har han satt en inspektor till att drifwa och hålla dem till arbete samt gifwit honom fullmakt att tukta, slå och slutligen från godset bortdrifwa hwar och en, som icke lyder honom. Tänk ock, att denne mannen har en enda son, arfwinge till hela godset, och denne son dör och fadren enligt sonens yttersta wilja besluter att i hans ställe till son och arfwinge upptaga en af sina tjenare. Då måste ju inspektoren hafwa förlorat all rätt öfwer den sålunda upptagne. Inspektoren är wäl ännu qwar, men sonen är död för hans makt; inspektoren kan wäl ännu hos husbonden klaga på honom, om han felar, på det han må få näpst, men att slå honom såsom de andra tjenarena samt drifwa honom från godset, dertill eger han ingen makt, och försöker han det, så kan sonen helt frimodigt wända honom ryggen utan att fråga efter, hwad han säger, emedan hans fullmakt i den delen endast gäller tjenarena. Ja, om sonen afwiker, kan wäl inspektoren få befallning att söka upp honom och föra honom tillbaka; men i frågan om hans barnaskap och arfsrätt har inspektoren ingen rätt till inblandning, emedan allt detta grundar sig på en helt annan handling än

den fullmakt öfwer tjenarena, som inspektoren har, nemligen på en testamentshandling. Så är nu den rike mannen Gud och Kristus ende sonen. Men lagen är inspektoren, den upptagne sonen äro de, som tro på Kristus, och tjenarena de, som umgås med lagens gerningar.

43. Men då man aldrig nog kan inskärpa denna dråpliga punkt hos de förskräckta och blödiga samweten, och dock nödigt är, att wi rätt förstå samt weta att anwända densamma, om wi skola få någon stadig frid samt kraft till helgelse, så wilja wi ännu tillfoga en liknelse.

44. Tänk dig då en rysk undersåte, som enligt sitt lands lag blifwit förwunnen till brott, hwarpå döden rätteligen skulle följa. Myndigheterna wilja gripa honom för att befordra honom till döden, men han lyckas fly undan dem och komma öfwer till Swerige, efterlemnande i sitt land hus, tjenare och barn under det ryska wäldet. Huru går det då? Jo, wisserligen blifwer den ryska lagen qwar, och deß dom står fast. Ja, kommer mannen tillbaka inom sitt förra lands område igen, så blifwer han förwisso gripen och dödad. Men så länge han går i Swerige, går han alldeles lugn och fri samt är död för den ryska lagen och deß dom, emedan han nu lefwer under ett helt annat regimente och är med sin person kommen utom gränserna för det område, inom hwilket den ryska lagen gäller, medan dock hans hus, tjenare och barn förblifwa under den gamla lagen.

45. Så är den af lagen dömde syndaren, när han flyr till Kristus och så länge han blifwer hos Honom, fri och död från lagen, alldenstund han är

kommen utom lagens gränser, så att han platt intet behöfwer bekymra sig om, huru han dömer, utan kan nu lefwa lugn och glad, som wore ingen lag till och ingen synd. Ty under det nya regimentet har han en öfwerflödande rättfärdighet deri, att hans synder ligga på Guds Lam. Men under tiden förblifwa wäl hans hus, tjenare och barn d. ä. hans kött, lemmar och gerningar under lagen, så att han lyder och gör lagen fritt och otwunget, tyglar och späker sitt kött, så att han icke följer deß lustar utan tjenar sin nästa, hwar han kan o. s. w. men släpper icke samwetet till, så att han skulle låta lagen med deß förbannelse regera öfwer det, derest han råkar att falla i någon synd. Nej, med samwetet är han, såsom Luther säger, i himmelen d. ä. i evangelium, men med lefwernet förblifwer han på jorden d. ä. under lagen. Will derföre lagen ännu mästra hans samwete och säga honom: "Men du måste ändå göra goda gerningar och hålla Guds bud, om du will blifwa salig", så må han med Luther swara: "Hör du icke, att det nu icke duger att handla derom? Ty jag har redan utan alla werk i min Herre Kristus min rättfärdighet och hufwudstycket af all salighet och är redan salig, innan du kommer, så att jag alls icke behöfwer dig dertill. Ty, som sagdt är, der inga gerningar gälla, der gäller icke heller någon lag, och der ingen lag är, der är ock ingen synd". (Luthers Pred. på 3:dje Sönd. efter Trin.)

46. Detta säga wi icke, som skulle wi mena, att någon i sådan tro wore fullkomlig, så att han alltid förmådde wara fri och ledig i sitt samwete samt kunde, "när lagen och synden börja disputera

med samwetet, kalla Moses dristeligen i talet och bjuda honom tiga samt wisa honom till den gamla menniskan" (Luther). Då behöfdes icke Pauli förmaning: **Så blifwen nu ståndande i den frihet, hwarmed Kristus oß friat hafwer, och låten eder icke på nytt fångas under träldomens ok** (Gal. 5: 1). Nej, det är just i detta stycke, som det går eländigast för Guds barn, emedan förnuftet alltid ligger dem i wägen. Ty så länge de ännu hafwa kött, synda de i mångahanda måtto dagligen, såsom Luther säger: "Kött och blod blifwa alltid orena, tilldeß man far öfwer dem med skofweln och säger: af jord är du kommen". Och så länge deras samwete är waket, så att de se, att de dagligen äro werkliga syndare i tankar, ord och gerningar, så kan icke annat wara, än att de ofta skola råka i ångest och frukta, att deras synder icke ligga på Guds Lam, utan att de måste draga dem sjelfwa. Men just för denna anfäktelses skull måste man desto oftare framhålla den stora saken, att wåra synder werkligen äro borttagna, samt att Gud sjelf, då Han kastat wår synd på sin Son, upphäft all lagens rätt att döma öfwer dem, som tro på Kristus, ja att Gud aldrig gifwit lagen någon sådan rätt, eftersom löftet, hwilket i Guds ögon gäller lika mycket som saken (Rom 4: 17), är äldre än lagen, såsom Paulus i Gal. 3: 17 säger.

47. Derföre aktar ock Paulus det icke nog att säga, att en kristen är **fri** från lagen, utan på det wi skola wara desto wissare om, hwad han menar, förklarar han denna **frihet** såsom rentaf **död för** lagen. Och död — det är dock, hwad man än må säga derom, en hel och ohjelplig stilsmessa. Ja på

det wi riktigt måtte weta, att apostelen werkligen menar död i deß fulla bemärkelse, så förklarar han förhållandet mellan den troende och lagen lika med förhållandet mellan en enka och hennes aflidne man. Såsom nu enkan icke lyder under den döde mannens herrawälde och lag, så är ock den troende genom Kristi lekamen d. ä. hans mandomsannammelse, hans kors och död, så alldeles dödad från lagen, att han i fråga om sin rättfärdighet och salighet med honom och hans bud har lika litet att skaffa, som qwinnan har att skaffa med den aflidne mannen, när det för henne gäller att ingå nytt äktenskap. Och om wi se på det ord, som i wår bibel är öfwersatt med **friade från lagen** (Rom. 7: 6), så blifwa wi ännu mer förwissade, emedan detta ord betyder "tillintetgjorda", "afskaffade", samt är samma ord, som apostelen brukar, kap. 3: 3, 31, der det är öfwersatt med: "göra om intet". Alltså, kära, tänk: **tillintetgjorda, afskaffade** från lagen genom Kristi lekamen! Det är dock ord, som betyda något. Gud hjelpe oß derföre att behålla dem i ett troget hjerta!

48. Här hafwa Guds barn sin hårdaste kamp — en kamp hwarom fariseerna och de skriftlärda intet weta. Men alla I, som stån i denna öfning, hållen ut ännu en liten tid! Tröttnen icke och låten eder icke på nytt fångas! Så länge wi wandra i ödmjukhet och gudsfruktan, skall allt gå wäl, men stiga wi af från den wägen, så att wi börja blifwa säkra, tyckande oß något wara samt allt weta och förstå, då skall ingen kunskapens klarhet kunna hjelpa oß. Nej, då skall evangelium snart blifwa oß gammalt, så att wi skola börja tänka, att "man måste komma

wida högre och göra något mer", såsom de Galaters exempel wisar.

49. Men när den naturliga menniskan hör en sådan predikan, förargas hon och säger: Si det är just en wacker predikan, att den, som skall berömma sig af att wara helig och Guds barn, icke skall fråga efter Guds bud eller göra sig samwete af synden o. s. w.! Swar: om wi predikade frihet för köttet, så skulle du hafwa rätt, men här är icke fråga derom, utan här hör du ju, att det är fråga om **tron och samwetet, på hwad sätt wi skola blifwa och wara rättfärdiga inför Gud samt bestå inför Honom.** "Der måste", säger Luther, "en kristen genast bjuda fariseerna så wäl som Moses med sina taflor, alla lagkunniga med sina böcker och alla menniskor med sina gerningar tiga stilla och wika undan, ty der har ingen lag någon rätt att anklaga eller fordra, om jag än icke har gjort eller kan göra, hwad han kräfwer; ty hwad som brister och felas mig, det har jag allt rikeligen i Kristus". Och åter: "Såsom Kristus icke lider, att man binder Honom med lagar, utan Han är en Herre öfwer lag och allting, så skall icke heller en kristens tro lida det. Ty wi böra genom Kristus och hans dop wara så högt satta och så frigjorda, att wårt samwete efter tron icke wet af någon lag utan förblifwer deraf alldeles omästradt och odömdt. Följaktligen skola wi efter samwetets inre wäsende wara just så till mods, som om aldrig någon lag kommit till jorden, hwarken tio eller ett bud, hwarken Guds eller påfwens eller kejsarens, utan alltid stå i den frihet, att wi kunna säga: jag wet af ingen lag och will icke heller weta af någon".

50. Gäller det deremot lefwernet, då är der ingen frihet widare, utan då skall en kristen hafwa det allra ömtåligaste samwete på jorden, så att han icke blott gör sig samwete af sådana ting, som Guds lag förbjuder, utan ock af sådana, som i sig sjelfwa äro oskyldiga, men genom hwilka han känner, att hans sinne blifwer förströdt och olustigt till ordets, bönens och kärlekens öfning, eller på hwilka andras samweten kunna taga anstöt. Ty på detta område gäller icke tron utan kärleken. Sådant skall man ock se på ett snällt och lydigt barn. Det gör sig samwete af allt, som är emot föräldrarnas wilja, så att det noggrant undwiker sådant, som kan bedröfwa dem, samt wakar öfwer sig, på det att det alltid må kunna med afseende på sin wandel och lydnad hafwa ett godt samwetes wittnesbörd inför dem. Men det blandar icke ihop denna lydnad med sin barnarätt, så att det skulle tänka, att det för sin lydnads skull är mer barn eller har en säkrare barnarätt, än om det syndar och förgår sig. Ty om det felar, så blir wäl sådant för samwetet öfwermåttan bittert och swårt men icke så, att det tänker, att det för sin synds skull icke widare får wara barn, utan så, att det tänker, att det måste bekänna sin synd, bedja om förlåtelse och bättra sig. Och ju mer det lär att inse sina föräldrars dagliga, förlåtande tålamod, desto angelägnare blir det att i allt utforska och följa deras wilja.

51. Sammalunda går det ock i Guds rike. Hwarest deremot bekännelsen och talet är, men deruppå icke följer ett sådant sinne och lefwerne, som är Gud behagligt och till Kristi ära länder, der är ännu icke Guds rike utan endast tomma ord, men Guds rike består icke i ord utan i kraft. Ty der orden äro, men sinnet och lefwernet icke följa derefter, der är barnaskapets Helige Ande borta, och der Han icke är, der kan icke heller Guds rike wara, eftersom detta rike är rättfärdighet, frid och fröjd i den Helige Ande. Ja, der ock på orden följer ett wackert lefwerne, men hjertat ännu icke fått ett nytt sinne, der är icke heller ännu Guds rike, emedan wäl orden, lefwernet och gerningarna finnas der men icke tron och den Helige Ande. Men der tron är, der är ock den Helige Ande och Guds rike, och der följer ett nytt sinne och hjerta, för hwilket Guds wilja och lag blir öfwermåttan wigtig, icke för budets eller salighetens skull, som skulle jag icke utan gerningar redan wara rättfärdig och salig blott i Kristi lidande, död och uppståndelse, utan för den stora nådens skull. Ty har det förut blifwit lefwande i hjertat, att "om en är död för alla, så äro de alla döda", då först blir det ordet rätt angeläget, att "Kristus är fördenskull död för alla, att de, som lefwa, skola nu icke lefwa sig sjelfwa utan Honom, som för dem död och uppstånden är". Ja, så angeläget blir dem nu detta, att de långt ifrån att tycka, att Gud i sin lag fordrat för mycket, till och med i de ting, der Gud öfwerlåtit åt dem att handla efter bästa förstånd, ofta äro i oro och bekymmer deröfwer, att de icke weta, hwad Han will, så att de kunde få lyda Honom och wara wissa, att de i sina gerningar ginge uti hans wägar.

52. Så är en kristen en sådan undersmenniska, som likasom Kristus "på en gång är så stolt, att han

icke will wara under lagen, och så willig, att han ock will göra mycket mer, än lagen kan fordra" (Luther). Och då han förut, innan han kände evangelium, icke heller hade bättre förstånd i lagen än så, att han delade på synder och aktade somliga swårare och andra ringare, så har han nu i evangelium sett Gud så helig wid Kristi kors, att han icke widare kan betrakta lagens serskilda bud i ljuset af mensklig lärdom och en kristens förmåga att fullgöra dem utan endast i **ljuset af Guds heliga wäsende**, såsom Kristus säger: "Waren fullkomliga så, som eder Fader i himmelen fullkomlig är" (Matth. 5:.48). Förr kunde han t. ex. icke ställa underlåtenhetssynder eller de inre synderna såsom otro, mißtröstan, kallsinnighet o. s. w. lika med andra synder, som för menniskor mer syntes och stucko fram, men nu blifwa alla bud och alla synder lika för honom, eftersom han ser, att när han syndat på ett, så är han saker till allt. Och då måste han, som efter tron icke kan hålla sig ringare än något helgon utan måste ställa sig i jembredd med Paulus, Petrus, Johannes och jungfru Maria, eftersom Kristus lika mycket tillhör honom som dem, dock efter sin egen förtjenst inför lagen räkna sig lika med Pilatus, Herodes, Sodom och Gomorra, såsom Paulus bekänner sig för den förnämligaste bland syndare.

53. Detta angriper sjelfwa hjertat och roten till alla andra synder, nemligen det i naturen liggande högmodet, samt werkar den rätta ödmjukheten och andens fattigdom, så att han börjar wandra i Guds fruktan. Men då han ser, att han trots all denna sin uselhet är i Kristus genom tron under en beständig förlåtelse,

så att hans synder ingen inwerkan hafwa på hans barnaskap, så fördrifwer sådant räddhågan och träldomsanden samt håller kärleken wid makt, att han af hjertat älskar sin Gud och käre Fader i himmelen. Men der kärleken är, der kan han icke wara owerksam utan gifwer sig genast åstad till att tjena och göra godt, hwar han kan, icke för tack eller för lön eller för att undgå fördömelse utan derföre, att det är kärlekens natur och wäsende att så göra.

54. Men sådant aflöper icke utan strid, emedan wi ännu icke äro bara ande utan alltjemt måste dragas med den gamla menniskan, hwilken ständigt ligger oß i wägen och will icke komma upp på korset eller blifwa der. Såsom Herren säger: "Anden är willig, men köttet är swagt", och Paulus: "Köttet hafwer begärelse emot anden och anden emot köttet; de samma äro emot hwarandra, på det I icke skolen göra, hwad I wiljen". Den som tänker, att helgelsen skall gå liksom af sig sjelf, såsom man säger, han känner ännu icke, hurudant Kristi rike är. Helt annorlunda talade och tänkte apostlarna. För dem war det afgjordt, att Kristi rike war ett stridande rike och de kristnas lif ett lif i fält. Ja, här blir en hård kamp för en kristen, då han i alla stycken will följa och likna Kristus samt göra Guds wilja men måste känna, att han drages med köttet, som öfwerallt reser sig upp emot honom och icke will tillåta honom att wara from, ödmjuk, kysk, försakande, trogen o. s. w.

55. Och wore wäl denna strid icke så swår och bitter, derest icke samwetet så ofta komme i mellanhand och förlorade blicken på Guds Lam. Ty det känna Guds barn af erfarenheten wäl, att om de blott få

nåd att hålla samwetet wid Kristi kors långt ifrån denna strid, så är det icke swårt att öfwerwinna köttet. Nej, då **löper** man Guds budords wägar. Men eftersom samwetet är wår swagaste punkt, så kastar sig djefwulen genast öfwer detsamma, uppfyller det med ångest, förehåller det lagen och skriar: "Si, du will wara ett Guds barn, men ack, hurudan du är! Tror du wäl, att ett Guds barn skall se så ut?" o. s. w. O huru Guds barn måste sucka och qwida i denna nöd, då de nödgas fäkta åt ömse sidor: å ena sidan med köttet för att späka och öfwerwinna det, så att det icke må få efter sin wilja råda och regera, å andra sidan med lagen för att hålla honom tillbaka, så att han icke må göra tron om intet och taga samwetet fånget under sitt ok. Och i sanning, icke får man döma den själ till döden, som stundom på ena eller andra sidan går sårad och blodig ur denna strid, så att hon måste sammanfatta all sin berömmelse i de orden: "Jag fattig, syndig menniska, jag är icke wärd att kallas din son".

56. Emellertid håller tron i och låter sig icke öfwerwinnas, så att hon skulle öfwergifwa Kristus och upphöra att fäkta emot köttet. Lider än själen nederlag, så att hon måste klaga, att hon gör det, som hon hatar, så blifwer hon dock icke liggande utan reser sig igen och börjar på nytt. "Och så länge som denna strid warar hos en menniska, så länge herrskar icke synden öfwer henne, ty den som man alltjemt strider emot, den har ännu icke öfwerhanden, om än synden stundom öfwerilar och öfwerwinner mig emot min wilja." (Joh. Arndt).

57. Sålunda är en kristens hela lif ett fortgående, oförsonligt krig emot allt, hwad synd heter, samt ett beständigt farande efter helgelse. Ty efter anden är han, sedan han genom tron blifwit inplantad i Kristus, ett nytt kreatur, helig och willig till allt godt. Och deri skiljer han sig från alla skrymtare. Men sedan han fått detta sinne, och så länge han deri förblifwer, är hans hjerta fullt af omsorg om att kunna lefwa för den döde och uppståndne Frälsaren. Kunde han nu allt, hwad han will, så wore han på stunden helig och fullkomlig såsom Herren Kristus sjelf, icke derföre att lagen fordrar det utan derföre, att han efter den nya naturen älskar rättfärdigheten och är så sinnad, att han på intet wilkor widare kan trifwas tillsammans med någon synd. På samma gång som han i Kristus är död från lagen, är han ock i Honom död från synden, på det att han skall lefwa för Gud och göra Gud frukt. Synden låder wäl ännu wid honom och gör honom trög, kan ock här och der öfwerrumpla honom, såsom de heligas exempel wisar, och Skriften med tydliga ord säger, men han kan dock aldrig förmås att **öfwergifwa helighetens wäg och börja wandra efter köttet.** Nej, på det hållet är han lika orubblig emot synden, som han på det andra hållet, när det gäller hans rättfärdighet inför Gud, är orubblig emot lagen.

58. Sådant kan man ock se äfwen på de allra swagaste nådebarn. De kunna wäl falla så, att de, som starkare äro, stundom äro färdiga att låta dem ligga, ja till och med att medelst lagen ännu djupare nedtrycka dem, i stället för att upptaga dem och wisa dem derpå, att deras synd ligger på Guds Lam, men

blir det fråga om att **göra förbund** med köttet eller **hylla** och **smeka** synden, då **kunna** de icke följa med, ty de **kunna** icke synda, så sannt som de äro werkliga nådebarn. Nej, då wilja de tusende gånger hellre låta sig dödas än hafwa någon gemenskap med synden. Om derföre werlden och fariseerna säga, att de sett nådebarnen synda och falla, så måste wi slå oß för wåra bröst och inför Gud och menniskor bekänna, att de hafwa rätt, ja att wi intet annat äro än syndare, om man ser på oß. Men om de säga, att de sett ett nådebarn må wäl i synden, eller att wi erkänna dem, som så göra, för kristna, då wilja wi taga Gud till wittne derpå, att de ljuga.

59. Men tänk nu: hwad är det wäl för ett sinne, som regerar hos den menniska, hwilken aldrig kan trifwas i eller förlikas med synden utan "faller såsom i eld eller watten", om hon faller i någon synd? Hwad är det för ett sinne, som bor och herrskar i den menniska, hwilken är så känslig för Guds lag, att hon, om hon syndar, aldrig kan, såsom fariseerna, hjelpa sitt samwete till rätta dermed, att hennes synd blott war en inre synd eller en underlåtenhetssynd, utan endast med ordet om Jesu blod? Kan detta wara köttets sinne? Nej, utan Andens, ty wi hafwa det icke af naturen utan endast genom nåden. O, i sanning, det är ju ingenting ringare än en delaktighet af Guds natur och Kristi sinne, en förwandling till hans belätes likhet, och det är icke naturens werk. Wilja icke fariseerna erkänna det, så skall wäl Gud göra det, ty Han wet, hwad Andens sinne är, och Han ser det äfwen hos de swaga, för hwilkas kröpligheters skull de, som stirra på gerningarna, äro

färdiga att taga till swärd. Men hwarest detta sinne icke är, der är menniskan död, såsom Paulus säger: "Den som icke hafwer Kristi sinne, han hörer Honom icke till!"

Och nu hjelpe oß wår Herre Gud, att wi icke allenast måtte sådant weta utan ock dagligen öfwa, så att wi hwarken måtte bedraga oß med munnens bekännelse eller med lagens gerningar, utan att wi i samwetet äro fria, såsom funnes ingen lag och ingen synd utan endast nåd och rättfärdighet, men i köttet bundna, såsom funnes ingen nåd utan endast lag. Ja, Herre Jesu, led oß du med din Ande uti all sanning, såsom du ju lofwat att leda de elända rätt och lära de elända din wäg. Amen.

På tidskriften **Pietisten,** hwilken nu innehåller predikningar öfwer *andra årgången* af sw. Kyrkans nya högmessotexter, prenumereras å alla postanstalter med 1 krona 25 öre för årgång, postbefordringsafgiften deruti inberäknad. För dem, som insända sina prenumerationer direkte till Pietistens Expedition, blir priset detsamma, men prenumerantsamlare erhålla då hwart elfte exemplar gratis.

Priset å de förflutna årgångarne (**1873, 1874**) är 1 krona 25 öre; på de tre sista häftena af årg. 1873 93 öre.

Pietistens Expedition,
Stockholm.